

Управління освіти і науки Волинської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради
Рада молодих науковців
Наукове товариство студентів «Академія»

МАТЕРІАЛИ

V Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

**«Національна освіта в стратегіях
соціокультурного вибору:
теорія, методологія, практика»**

11 листопада 2021 року

Луцьк, 2021

Національна освіта в стратегіях соціокультурного вибору: теорія, методологія, практика: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю (присвяченої 30-й річниці Незалежності України), 11 листопада 2021 року / уклад. С. Марчук, І. Ковальчук. Луцьк: КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2021. 482 с.

У збірнику матеріалів конференції узагальнено результати теоретико-практичних розвідок науковців, педагогів-практиків, молодих учених, здобувачів вищої та фахової передвищої освіти. Наукові роботи авторів присвячені основним тематичним напрямкам конференції: суспільствознавчій, мовній та іншомовній освіті, медіа освіті, дитинознавству та школознавству, мистецтвознавчій та інклюзивній освіті, сучасним оздоровчо-рекреаційним технологіям, професійній освіті.

Видання орієнтоване на фахівців у галузі педагогіки, психології, професійної освіти.

Статті подано в авторській редакції (збережено стилістику, орфографію та мову). Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела тощо.

Друкується за рішенням Вченої ради КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради (протокол № 4 від 24.11.2021)

Рецензенти:

доктор філософських наук, професор, професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та інноваційної педагогіки Херсонської державної морської академії
Альона ЛЕЩЕНКО

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
Світлана ВДОВИЧ

Редакційна колегія:

Петро БОЙЧУК, кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, ректор КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

Тетяна БОРТНЮК, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

Наталія ІВАНОВА, доктор філософських наук, доцент, декан факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

Марія КОЗИГОРА, викладач кафедри педагогіки та психології, куратор наукового товариства студентів «Академія» КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

Ірина КОВАЛЬЧУК, кандидат філософських наук, доцент, начальник навчально-методичного відділу КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

Сергій МАРЧУК, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

Ольга ФАСТ, кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

Аліна ЦИПЛЮК, кандидат педагогічних наук, голова Ради молодих науковців КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

Пуш Олена, Маркевич Леся Руденко Лариса, Литвин Андрій	РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ	433 437
Савчук Ольга	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНФОРМАТИКИ <i>Науковий керівник Т. Четверикова</i>	441
Склезь Ірина	ВПЛИВ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ <i>Науковий керівник С. Бахомент</i>	444
Турик Катерина	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ АПЛІКАЦІЇ У СУЧАСНОМУ ПРИКЛАДНОМУ МИСТЕЦТВІ ТА ДИЗАЙНІ <i>Науковий керівник Г. Голя</i>	447
Хомярчук Алла	СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЙ УСПІХУ У ТРУДОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЧЕРЕЗ КОМУНІКАТИВНУ КОМПЕТЕНТНІСТЬ	450
Цюняк Оксана	ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ	452
Чемерис Ірина	ПРОФІЛАКТИКА НЕГАТИВНИХ ЯВИЩ У СТУДЕНТСЬКОМУ КОЛЕКТИВІ ЯК ОДНА З УМОВ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЛУЦЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ	456
Четверикова Тетяна	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ ГРУПОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	460

Секція 7. МЕДІАОСВІТА

Багай Богдана	МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА МЕДІАОСВІТА: ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИСКУРС ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ	463
Гончарук Олена, Шуст Людмила, Дацюк Вікторія	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА УРОКАХ МОВНО- ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ (І ЦИКЛ)	466
Гусак Руслана, Пономаренко Марина	МЕДІАОСВІТА ЯК ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ МЕДІАКУЛЬТУРИ УЧНІВ <i>Науковий керівник І. Ковальчук</i>	468

Лариса Руденко,
*д-р пед. н., професор кафедри
практичної психології та педагогіки
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,
м. Львів, Україна,*

Андрій Литвин,
*д-р пед. н., професор кафедри
практичної психології та педагогіки
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,
м. Львів, Україна*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

***Ключові слова:** заклади вищої освіти, професійна підготовка, фахівці соціономічної сфери, професійна комунікативна взаємодія, соціально-професійна адаптація випускників ЗВО, суб'єкт професійної діяльності.*

Одним із провідних завдань, поставлених перед закладами вищої освіти, є підготовка конкурентоспроможних фахівців, здатних до активної діяльності, неперервного особистісного та професійного саморозвитку. Як відомо, соціономічні професії належать до професій «гностикооперативного» типу, оскільки спрямовані, передусім, на розуміння людини і задоволення її потреб [3, с. 40]. Їх специфічною рисою є комунікативна природа.

Зважаючи на це, серед вимог до професійної компетентності фахівців соціономічного профілю особливу увагу привертає наявність здатностей до: розуміння поведінки партнерів по взаємодії та адекватного ставлення до неї; усвідомленої саморегуляції власної поведінки; відбору оптимальної поведінкової стратегії у процесі комунікативної взаємодії; добору індивідуальних методів роботи з людьми на основі врахування психологічних особливостей особистості. Тобто, фахівець соціономічного профілю, як суб'єкт трудової діяльності, є її головним знаряддям, а ефективність його роботи прямо пропорційно залежить від якості організації комунікативної взаємодії й рівня відповідальності за її перебіг.

Зважаючи на викладене, відзначимо, що у професійній підготовці майбутніх фахівців-соціономів у ЗВО необхідно приділяти посилену увагу якісним параметрам їхнього професійного й міжособистісного спілкування, а також належному розвитку загальної та комунікативної культури. Вважаємо, що це значною мірою впливає на успішну адаптацію випускників ЗВО до професійного середовища та продуктивність їхньої професійної діяльності в цілому, тому обґрунтуємо цю тезу в контексті соціально-професійної адаптації фахівців соціономічної сфери.

Як зазначає Н. Бідюк, здатність до швидкої адаптації у трудовому середовищі є одним із визначальних критеріїв якості професійної підготовки [1, с. 448]. Саме в початковий період трудової діяльності відбувається ознайомлення молодого фахівця з колективом організації, формуються

вертикальні й горизонтальні ділові контакти, інтеріоризуються відповідні норми і приписи, опосередковані індивідуальними особливостями випускника ЗВО. Усе це в подальшому впливатиме на характер виробничих відносин: або сприятиме успішній адаптації, або – навпаки – ускладнюватиме її. Відтак, завдяки взаємовпливу особистості та професійного середовища формується нова система внутрішньо колективних взаємодій. Водночас на внутрішньо особистісному рівні випускника ЗВО відбувається інтеріоризація професійних цінностей, практичне опанування специфіки професійної діяльності та актуалізація психологічної готовності до успішної самореалізації, прагнення професійного вдосконалення і саморозвитку, що в комплексі визначає динаміку, тривалість і характерні риси адаптації. Ефективність соціально-професійної адаптації суттєво залежить від адекватного самосприйняття особистості, її поглядів на міжособистісні стосунки, здатності контролювати власну поведінку під час професійної комунікативної взаємодії тощо.

Отже, соціально-професійна адаптація випускника ЗВО чиниться на двох рівнях: зовнішньому (реалізується у соціальному середовищі шляхом засвоєння його життєвих норм, правил та цінностей, та водночас передбачає внесення власних коректив у ділові стосунки) і внутрішньому (коли, внаслідок самоідентифікації молодий фахівець-соціоном самостверджується як суб'єкт професійної діяльності, відповідно змінюється його поведінка, переосмислюються ціннісні преференції, самооцінка тощо). Тобто, соціально-адаптивна сутність здатності до професійної комунікативної взаємодії полягає як в ознайомленні новачка зі специфікою трудових функцій, розвитку необхідних для їх якісного виконання професійних навичок, а й у вдосконаленні соціально і професійно значущих особистісних якостей та утвердженні стійкого ціннісного ставлення до професійної діяльності. Мова йде про зорієнтованість фахівця на професійне самовдосконалення через реалізацію внутрішньо особистісного потенціалу, прагнення постійного саморозвитку як суб'єкта діяльності в соціономічній сфері.

Як відомо, адаптація людини до нового статусу детермінована соціально-професійною роллю. Саме із рольовим самовизначенням особистості фахівця тісно пов'язані механізми задоволення професійних потреб і очікувань та відповідність вимогам змісту трудової діяльності, умовам її реалізації тощо. Прийняття соціальної ролі передусім визначається її відповідністю потребам особистості щодо саморозвитку й самореалізації [4, с. 146]. Важливою умовою соціально-професійної адаптації й самоідентифікації особистості як суб'єкта професійної діяльності є її здатність до рольової гнучкості під час професійної комунікативної взаємодії, саморегулювання когнітивних і вольових процесів у конкретній комунікативній ситуації тощо.

Оскільки набір поведінкових моделей задається внутрішньо [5, с. 438–452], то вид, рівень, зміст і механізми функціонування рольової поведінки людини уможливають прогнозування її дій у конкретних професійно-комунікативних ситуаціях. Таким чином, чітке уявлення про власний професійно-рольовий репертуар забезпечить майбутніх фахівців-соціономів здатністю адекватно оцінювати свій потенціал щодо виконання професійної ролі під час комунікативної взаємодії та розвивати рольову гнучкість, що

сприятиме їхній успішній адаптації до професійного середовища через вдосконалення здатності ефективно взаємодіяти на всіх рівнях виробничих стосунків.

Виконання певних ролей у процесі професійно-комунікативної взаємодії потребує наявності: вироблених умінь – аналізувати ситуацію з урахуванням позиції партнера на основі знань про психологічні особливості особистості; обирати оптимальний спосіб налагодження контакту завдяки розвинутим навичкам вербального й невербального спілкування; сформованих здатностей – орієнтуватися на продуктивність комунікативної взаємодії та справляти позитивний вплив на партнерів; генерувати власну стратегію комунікативної поведінки під час взаємодії, що ґрунтується на повазі до партнера незалежно від його статусу.

Таким чином, статусно-рольовий аспект підготовки майбутніх фахівців соціономічного профілю до професійно-комунікативної взаємодії об'єднує функціональний та соціальний контексти професійної діяльності та зорієнтований на їхню підготовленість до продуктивного виконання соціально-професійних ролей у виробничих відносинах.

В умовах утвердження ринкової економіки, що характеризують сучасний етап розвитку суспільства, висуваються нові вимоги до випускників ЗВО. Щоб успішно адаптуватися до цих умов, фахівцям соціономічної сфери недостатньо мати диплом про одержання певної кваліфікації. Перед тим, як розпочати трудову діяльність на певній посаді, претендент має переконати працедавця у своїй відповідності цій посаді, що зумовлює потребу формування у здобувачів освіти навичок ефективної самопрезентації. У цьому контексті доцільно звернутися до публікації Т. Чигирин, яка, опираючись на сучасні теорії самопрезентації, розглядає цей феномен як процес управління сприйманням довколишнього соціуму шляхом привернення уваги з метою реалізації мотивації, задоволення потреб і досягнення цілей особистості, а також формування її образу «Я» і підтримання самооцінки [6, с. 247]. Таке розуміння спонукає до позиціонування самопрезентації як засобу безпосереднього самовираження особистості відповідно до обставин, де виявляються різні аспекти її Я-концепції, гнучкість яких сприяє неперервній адаптації до ситуацій, що постійно змінюються. До основних технік самопрезентації, якими потрібно оволодіти майбутнім фахівцям соціономічного профілю, відносять: самоподачу переваги (виділення зовнішніх якостей переваги в зовнішньому вигляді, вербальній і невербальній комунікативній поведінці); самоподачу привабливості (відповідність зовнішніх якостей та зовнішнього вигляду); самоподачу ставлення (демонстрування ставлення до партнера); самоподачу стану і причин поведінки (привернення уваги партнера до найбільш припустимої для нього причини власних дій) [2, с. 17–19].

Ми розуміємо самопрезентацію як важливий для ефективної комунікативної взаємодії під час виконання професійних функцій аспект самовираження фахівця, що працюватиме в соціономічній сфері. Слід зазначити, що в такому розумінні самопрезентація, опираючись на самооцінку й саморегуляцію суб'єкта такої взаємодії, відображає ступінь його здатності до організації та координування комунікативних дій та залежності від системи

внутрішніх засобів їх регуляції. Успішність самопрезентації особистості визначається досягненням поставленої мети, здатністю привернути увагу до себе як висококваліфікованого фахівця, переконати працедавця у своїй надійності та конкурентоспроможності.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що підготовка майбутніх фахівців соціономічної сфери до професійної комунікативної взаємодії передбачає активізацію їхніх комунікативних здібностей і вироблення умінь моделювати комунікативну взаємодію у професійній сфері та прогнозувати її результат, передбачати можливі реакції партнерів, визначати конгруентність їхніх вербальних і невербальних сигналів, розпізнавати емоційні стани, наміри і мотиви поведінки, гнучко поводитися в нестандартних професійно-комунікативних ситуаціях. Підготовленість майбутніх фахівців соціономічного профілю до ефективної професійної комунікативної взаємодії виявляється у прийнятті ними трудових функцій та їх належному виконанні, розумінні специфіки власного професійно-рольового репертуару, а також в умінні презентувати себе як висококваліфікованого фахівця. Ці якості суттєво впливають на розвиток стійкого позитивного ставлення випускників ЗВО до професійної діяльності, мотивують до неперервного особистісного саморозвитку і фахового самовдосконалення, сприяючи в такий спосіб підвищенню якості соціономічної сфери загалом.

Список використаних джерел

1. Бідюк Н. Професійна адаптація випускників вищих навчальних закладів до вимог сучасного ринку праці: світовий досвід. *Інноваційність у науці і освіті* / В. Кремень (голова редкол.), Є. Куніковські (заст. голови), Н. Ничкало (заст. голови)]; упоряд.: Н. Ничкало; І. Савченко : Хмельницький нац. ун-т. Київ : Богданова А. М., 2013. С. 447–453.
2. Бороздина Г. В. Психология делового общения. Москва : Инфра-М, 2006. 224 с.
3. Коваленко Т. М. Творчість і креативність – риси майбутніх фахівців у вищій економічній освіті. *Вісник національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Філософія. Психологія. Педагогіка. 2009. № 3 (27). Ч. 2. С. 35–41.
4. Руденко Л. А. Формування комунікативної культури майбутніх фахівців сфери обслуговування у професійно-технічних навчальних закладах: монографія. Львів : Піраміда, 2015. 343 с.
5. Хьелл Л., Зиглер Д. Теория личности. Санкт-Петербург : Питер, 1997. 607 с.
6. Чигирин Т. О. Самопрезентація : визначення, види, стратегії, техніки. *Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України* / за ред. С. Д. Максименка. Т. XIV, ч. 5. Київ : А.С.К., 2012. С. 245–253.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Національна освіта в стратегіях соціокультурного вибору: теорія, методологія практика

МАТЕРІАЛИ

V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю

11 листопада 2021 року

м. Луцьк

Відповідальні за випуск – *Ірина Ковальчук, Сергій Марчук*

Технічні редактори – *Тетяна Сірук, Людмила Шуст*

Дизайн обкладинки – *Інна Питель*

Національна освіта в стратегіях соціокультурного вибору: теорія, методологія, практика: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю, 11 листопада 2021 року / уклад. С. Марчук, І. Ковальчук. Луцьк: КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2021. 482 с.

У збірнику матеріалів конференції узагальнено результати теоретико-практичних розвідок науковців, педагогів-практиків, молодих учених, здобувачів вищої та фахової передвищої освіти. Наукові роботи авторів присвячені основним тематичним напрямкам конференції: суспільствознавчій, мовній та іномовній освіті, медіа освіті, дитинознавству та школознавству, мистецтвознавчій та інклюзивній освіті, сучасним оздоровчо-рекреаційним технологіям, професійній освіті.

Видання орієнтоване на фахівців у галузі педагогіки, психології, професійної освіти.

Статті подано в авторській редакції (збережено стилістику, орфографію та мову). Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела тощо.

УДК 37.091.12:005.745